

VALENCIA NÒVA

SEMANARI REGIONALISTE

Número solt, 5 céntims

La correspondencia al Director

APAREIX ELS DUMENCHES

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaza d' Espartero, núm. 3, entresuelo

Valencia-(Grau)

Número atrasat, 10 céntims

No se tornen els orichinals

APAREIX ELS DUMENCHES

COMPAREU!!

Patriotes y vividors

Segons dats que sempre tenim à la vista y que mos fan rosa els pels de punta resulta que València tributa 60 milions al añ y ne té 20 de gastos. Bars-lo na en tributa 75 y ne té de gastos 60. Consecuències que la finca Barcelona li dona al Gobern una renta de 15 milions y València l'in produïx 1140!! Si en voleu mes pareu el cabàs.

Entre 'ls que per son caràcter ó per la forsa de les circumstàncies estan cridats à dirichir l'impuls de la política, hiá una sèrie molt extensa d'aptituds y tendències ocupant els dos extrems d'aquella, els verders homens d'Estat y de mires elevades; els Patriotes, per una part y per l'altra, els miserables egoïstes, els que carixen d'antitut, els vividors. La influència d'estos homens es tan desisiva que pot determinar en l'acte 'a grans dàs de la decadència d'un país.

Les multituds sentien l'estímul de son engrandiment poítich, vislumbran, més que echen, el camí que deuen seguir pera rechenererar o engrandir, però necessiten com la nau, un timó qu'els done directius, una farola qu'els fas vorar els perills y els marque una segura y bona ruta.

En això, com en tot, se realisa una lleu de la vida que no pot deixar de cumplirse; y ya sabem qu'els moviments esuchentia de les mans, tenen més de mecanicis y inconsients, que de racionals y llochics. Per això es tan desisiva l'acció dels directors de d'ixa movements, y tan gran la responsabilitat qu'exerceix la història als que no saben ó no voleu encararlos, cuny tenen autoritat y micos para poder realizar.

España una nació, com à meridional i llatina, dotada de una gran forsa impulsiva pero instant y efímera. En les masses del poble, surixà fàcilment la chispa del entusiasme, que en la rapides del riu se propagà i invadió totes les consencies; bis! así una enerxia latent, que desperta de pronta y es capsa d'aplugar hasta l'heroisme; ó dachanera hasta les aberracions de la criminalitat, segon la direcció que resibix.

Vive España con honor! i criden una volta algunes marins en la baixa de Càdis, y aquell crit que merecia una direcció à la memòria del poble, se comunicà rápidament à tota la nació, ostentant com lema la gràfica inscripció de la bandera popular: «Pena de mort a l'adret». Era allò una orientació moral y progresiva inculcada en la consciència de les masses.

Pero el hermós moviment assensional se perturbà molt pront; una remesa de famoloses vividors se mesclà ensuiguda entre les multituds que demanaven chastisia; se sembra la discordia, les vasilissas y el duete per totes parts; se produixen corrents encontres en el mar tranquil per això navega el bucle de la rechenererà de la patria, y sobrevis la perturbació y el naufrachi de la nau. El moviment assensional se trastornà y la única direcció que tenia un objetiu de progrés glorios, se transformà y dechenerà en les repugnantes essències de una guerra civil, y en els horrores de una anarquia política, que fa posible l'retroces i la dictadura militar. ¿De qui fon la culpa? Indubbiament dels directors del moviment, de uns y de altres, de tots els que tenen el deure de marcar un camí moral y progressiu al entusiàsmo de les masses. Fon tot allò un encadenament de fets demostratius de la fatal influència en la cosa pública per part dels que moral y intelectualment resultaren miserables vividors. Y les consecuències se tocaron immediatament y encara venen tocants en nostra història contemporànea. Les catàstrofes de Santiago y de Cavite, el atràs material de nostra agricultura y de nostra industria, el empobriment de nostre comerç, el desordre en nostra administració pública, nostra estràs intelectual y la prostitució de les costums públics, no son fets aislats que carrixen d'explicació; el marxisme y desdient de les masses no es un fenòmeno inesperat y misteriós. Totes les enerxies s'agoten y se fan insuficients y estèrils quant carixen de una direcció racional. ¿Que conseguirem d'hui els pobles, inquietants debaix? Pera que han de anar à les urnes, si sols han de ser electits els que s'aguen designat per los governants? Pera que han de treballar en entusiàsmo, si la Hacienda s'ha d'emportar el frut de nostre treball? Pera qu'esperem en un treball sientífic freqüent y perseverant, si el sabio se mor de fam, si el inventor es obchecte de indiferència y enchamay aplega a ser recompensat? De qu' me servirà cavar en febril activitat una terra regà tan sola en la meua suor, qual escàs frut no ha de ser pera mi?

Y este bon patrís, este bon fill, al bore la ignominia qu' estan cometent en sa mare; protesta, y se revela demandant administrar ell y els seus paisans, els productes de sa terra, ya qu' ella els produix, qu' ella s'ens menche, que aprofita pera la glòria d'ella. Este es el nostre dogma. Esta es la relitat del Regionalisme.

Y este bon patrís, este bon fill, al bore la ignominia qu' estan cometent en sa mare; protesta, y se revela demandant administrar ell y els seus paisans, els productes de sa terra, ya qu' ella els produix, qu' ella s'ens menche, que aprofita pera la glòria d'ella. Este es el nostre dogma. Esta es la relitat del Regionalisme.

Am de voler pues, el regionalisme,

apart de tot lo presitat, per el despresi en que l'Estat mos à tractat sempre, com regontament, es demostrat en lo directe.

Ara bé, pera portar à la realitat els nostres ensoñis, pera donar forma a lo que ya en nostre oïr, dorm en el corbill y diuen els nostres llavis, am de començar per fer renixer el nostre teatre, de tan noublia abelleng, llegir als clàssics, estudiar nostra història, venerar nostres costums. Fer que no emigren cap a Madrid els nostres literats, pintors y homens de senyà, puse en Catalunya sh'ien tenen homens com Guimerà, Rosiñol, Bertrana, Vicler Cotalà, Apela Mestres y Rius; y Mallorca que conta entre zones fills à Costa y Llevant, Alcover, Alimar y Oliver, els rets d'olament y fà parlar la llengua materna, qu' es lo propi y l'honorat. Y, sobre tot, possant en nostres parades l'ingénit dels nostres saineters, burlarmos donosnos dels que s'igen valencians, no parlen la llengua dels seu antepassats y despresiar als que la parlen pera emporquirla, y la escriuen prenent patentia un arbalò.

Som fills d'un país privilegiat per la naturalesa, un país que crea, que te vida propia. Som espanyols, però antes que res valencians, fondament, sincerament.

Desendents dels agardí despleguts de nou la santa bandera de la Patria, planteilla, c'ave'm, per que may deixe d'onechar en lo més alt del Micalet, gloriós mestre dels nostres bolers, son revoltejóns els divins auells dels ideals de redempció, baix ni cal, presosim, blabòs, vilant, magnifics de llum y d'armonia.

JULIO JUST

E'servici dels Trambies es pésim, tam denunciat, y la Prensa està muda. El Alcalde sort, y el Gobernor no se enterà.

Front à la realitat

«Homen en que los pájaros garrulan... y en que habla el angel a los niños tiros; y las fuerzas murmurán y sollozarán entre frondos y árboles al viento»
Curro Enriquez, (Introducció, «Desde mi tierra», pág. 18).

—Ay! mare meuhst...! Mare meuh!
Blasco Ibáñez (Cosas de hombres, de «Cuentos valencianos», pág. 30).

Bieno Sense atavismes, sense prejacs, dos paraules. València, nostra patria, ha tengut, té y tindrà si sons fil's son dignes, carácter propi.

E son reyne, dels més rics d'Espanya. Experts com ningú; à sons ports, arriuen d'espectacles terres, multitud de barcos que omplin sons ventres de ferro, dels exquisits fruts que la terra, mestrament cultiva, prodiga. Es sa indústria, important; la primera en fabricació de mobles, pilimots, tenellets y mayoliques.

En Art, ha mereixut la capital, el nom esgal d'Atenes del Mediterrani. Sempre tingut gran fama la seua escola de pintura, en la qu' els noms de Ribera, Ribalta y Joanes, basten pera fer el eloç.

En sonç del purissim, intensament blabol, magnific de llum y d'armonia, en les súgues rialles de ross mils de sequies, que espillejan per entre la massia dels camps y dels jardins; en la casta blancor de les barraques, nuv ofrendat per el fill del desert—en el mar que yavullament, sense descans, li recorda sa glòria estirp, el valencià, naixent de la còpula del àrab y d'el grec, encontra inspiració y cuant naix, en sonç, gràbà porta la idea sublim de la Bellessa y del Art.

València ha tengut sempre parla pròpia. Una parla doç, flexible, rica, híbil com ninguna pera la poesia; una parla sonora, majestuosa com la letina, brava com la germana armoniosa com la dels nets del vell Homer. Pero, un dia sons fil's, indignes de dur el nom de mare tan bona y tan noble, la desprenderem, li fareu traïcio y parlaren una extranya; pensaren en ella, escrigueren en ella, y desde la infantessa à sons descendents, els se la enseñaren, com sigas de distinció. Ridicul, soberanament ridicul. Que no presuppon desprexi per la de Caravantes, el amar y servirse de la d'Ausiàs March; que no es el noble alhel de guardar y cultivar exquisitament les costums dels nostres agustíos, escarni de les dels nostres germans de les altres regions; que no vol dir separatisme, el regionalisme que com digué Pi y Margall es tot un sistema d'organización política.

Les auto-llauts de València y la prensa, consentixen que la companyia de Trambies se burle del públic.

Notes Històriques

IV

ORIGEN DEL TURIA

El famós riu qu' hermosecha nostra ciutat tingut d'edat l'antiquitat lo nom de Turia, habent indicis de qu'en temps remots fon navegable en una gran extensió.

Gan hi seguit, no obstant la varietat de noms en que l'ha designat; els principals l'anomenaven Tiri, cambiant mes tard per Duria ó Durias paraula que significa rosa de fusta per l'abundancia d'arbredes que 'sous margens florixen ó per la fusta que la corrent conduïa à la Ciutat navegar pel riu dient terra de Moja.

Y este non se corrió quedant l'actual vocable Turia hasta qu' invadit nostra Regne pels mahometans li 'l mudaren densimantio Guadalquivir, mot aràbic que li posaren à la uade de la limpresa de ses aigües.

Ultimament conquistada la comarca pels exèrcits de D. Jaume tornà à resplandir son antic nom de Turia.

Tres son les fonts d'que naix nostre riu. La primera brolla en Llobetiana de Aragó, inmediata à una petita població dita Villar del Cobo y junt à l'aldea dels Gachs prensa corrent à Albaracín, splegan a Terol abans s'oni xà l'altra riera que naix en el terme del Cubillo, baixa à Linares, Cubo de la Motorrita, Alfambra, y s'incorpora com ha explicat al primer ramal de la Terol totes junt baixen à Torrijas, Ademuz, Chuilla, Villamarchant, R barro-

La Junta de Obres del Port de València ha acabat la construcció de les obres interiors de la darsena actual, invertint uns milions de pesetas en la construcció de vies, paviments, depòsits, gruves, saucament, alumbrat, etc.

Resultant en extrem insuficient la superficie de flotació de que hui se dispon per haber-se quintuplicat el tràfic durant estos 20 anys, se ha estudiad, per orden del Excm Sr. Ministre de Foment, un anti-projecte channeler de ensanche y millora degut al preclar coneixement del ingeniero D. José María Foster, el que en un esforç titanic per vançar les moltes dificultats (morals y materials) que se li han presentat, d'atès à Valencia de un Port digne d'ella, cuya obra, no debem olvidar els bons valencians, que ha segut filla, del immens amor que nostra païsà, el probo y intel·ligent ingeniero D. José María Foster professa a sa patria nativa, la hermòva, noble y lleal València. El Projecte del Sr. Foster, compren quatre grups de construcció, à saber: 1.º Diques exteriors de abrigó. 2.º Molls de atraque. 3.º Habilitació de serveis sobre els molls. 4.º Obres complementaries.

Ara bé, E's dos grups primers, donat als interessos treballs de la Junta y al sel è interès d'el ingeniero, han segut construits en els recursos propis del moll y sense subvençió, però pera continuar tan magnifica obra com necessària è important obra, pressis que el Estat li achude un poc à la Junta de Obres, concedint una subvençió de 600.000 pts, durant 30 anys pera que puga desarollar son pla. Segon, els datos oficiais que han pogut arreplegar, se desprén qu' el port de València es l' de els que més diners ingress, d'els que més tràfics y en canvi, es l' de els que menys subvençió té, com se podrà veure en el siguiente quadre:

PORTS	Ingressos propis PESETAS	Suvençió del Estat PESETAS	Tràfic TONELLES
Bilbao	2.120.000	350.000	4.060.000
Santander	515.000	400.000	1.275.000
Gijón Muel	70.000	300.000	745.000
Coruña	66.000	590.000	220.000
Vigo	64.000	300.000	200.000
Huelva	1.520.000	350.000	2.735.000
Odis	196.000	800.000	400.000
Sevilla	1.154.000	890.000	1.130.000
Málaga	430.000	290.000	380.000
Almeria	430.000	400.000	545.006
Cartagena	226.000	220.000	780.000
Alacant	140.000	400.000	320.000
València	2.310.000	250.000	1.360.000
Castelló	40.000	300.000	70.000
Tarragona	70.000	300.000	270.000
Barcelona	2.005.000	150.000	2.130.000